

Türklerin Serüveni Metehan'dan Atilla'ya Fatih'ten Atatürk'e

Cansu Canan Özgen (Editör)

Kronik Kitap, İstanbul, 2017, 247 Sayfa, ISBN: 9789752430204

13

Fatih BEKDEMİR*

Türk Tarihi, tarih biliminin en derin ve en politik tarihi olma özelliğini taşır. Türkler tarihin her döneminde görünen, tarih yazan, tarihe yön veren, “kıtaları atlastan bir kumaş gibi kesip biçen”, kurduğu devlet ve yönettiği topraklarla binlerce kilometre kareye hükmeden kavim medeniyetlerden biridir. Bugün yapılan araştırmalar göstermiştir ki hiçbir eski dünya kavmi Türkler olmadan tarihini yazamaz. Bu toprakları yurt bilen her Türk vatandaşı da bu serüven içerisinde az ya da çok kendisine bir yer bulmalıdır. Cansu Canan Özgen’de “birbirinden kıymetli sekiz tarihçi ile farklı zamanlarda yapmış olduğu röportajları” bir araya getirerek “Türklerin binlerce yıllık tarihi macerası”na geniş bir yelpazeden sorularla bakmaya çalışmıştır. (s. 9)

Kitabın ilk bölümü “Kadim Türklerin Serüveni” adını taşıyan, Prof. Dr. Ahmet Taşağıl ile yapılan röportajla başlar. Yazar bu bölümde yazılı kaynakların az bulunduğu, sözlü kültür ve gelenekle kültürel mirasın aktarıldığı, bu mirasın da göçebe yaşam tarzıyla harmanlandığı Orta Asya tarihi ile ilgili sorulara cevap aramakla işe başlamıştır. Ve tabii ki ilk soru “Türk Kimdir?” sorusudur. Türk milliyetçiliğinin bir” kültür milliyetçiliği” olduğu ifade edilmektedir. Dört bin kilometre boyunca akan bir ırmağa sağdan soldan

* ATASAREN, Harp Tarihi Yüksek Lisans Öğrencisi, fatihbekdemir37@gmail.com

katılanların olduğu, bu yüzden Türk milliyetçiliğinin bir gen milliyetçiliği olmadığı ama akan bu ırmağın içine katılanlarla birlikte adının Türk kaldığından bahsedilmektedir. Bilinen kabulün aksine Türk adının 542 Çin kaynaklarından önce 420 tarihli Pers metinlerinde geçtiğine değinilmektedir. Bölümün devamında Türklerin yurdu, Atilla, Cengiz Han, Gök Tanrı inancı, Çin ve Moğol kaynaklarına kadar Türk kültür ve yaşam şekilleriyle ilgili sorular sorulmuş ve bu sorular Ahmet Taşağıl tarafından kısaca cevaplanmıştır.(s. 13-40)

İkinci bölümü Doç. Dr. Haşim Şahin ile yapılan “Hasan Sabbah ve Haşhaşiler” röportajı oluşturur. Bu bölümün ana konusunu dokuz yüz yıl önce yaşamış ve İslam dünyasında büyük yankılar uyandıran ve kanlı eylemleriyle bilinen örgüt/tarikat oluşturur. Hasan Sabbah’ın kim olduğuyla başlayan bölüm bu örgüt/tarikatın amaçları, fikri ve siyasi ideolojileri, Selçuklular ile olan mücadeleleri ile devam eder. Şahin “Hasan Sabbah’ın ruh hastası bir kişilik olduğuna dair yorumlar biraz abartılı. Aksine, o ne yaptığını çok iyi bilen, temsil ettiği ideolojiye gönül vermiş, kendini adanmış ve bu doğrultuda dâiler yetiştirmiş birisiydi” diyerek Sabbah ve dâileri'nin anlatıldığı üzere haşhaş kullanarak eylemlerini gerçekleştirdikleri tezinin aksine ideolojik bir alt yapıya sahip olduklarını söyler. Aynı zamanda Hasan Sabbah’ın Şia’nın İsmâîlîyye kolunun en önemli temsilcilerinden biri olduğunu aktarır.(s.43-72)

Kitabın üçüncü bölümünü Prof. Dr. İlber Ortaylı ile yapılan “Türkler Olmadan Tarih Olmaz” adlı röportaj oluşturur. Bölüm Türklerin tarihe bakışı ile başlıyor. İlber Ortaylı “Doğrusu biz Türkler tarih yapan ama tarih yazamayan bir milletiz, çünkü tarih yazımı ayrı bir sanattır” diyerek bu konudaki eksikliğimizi bir kez daha ortaya koyar. Bölüm Evliya Çelebi, İbn-i Haldun ve Halil İncalcık etrafında bir tarih yazımı ile devam etmektedir. (s. 73-101)

Dördüncü bölümü Prof. Dr. Feridun Emecen ile yapılan “Fatih, İstanbul ve Fetih” adlı röportaj oluşturmaktadır. Bölüm Türklerin en güzel kenti İstanbul ve bu kentin Fatih ve Fetih “etrafında gerçekler kadar hurafeler, rivayetler, efsaneler, gerçek dışı anlatılarla ve masallarla” bezendiğini, bunların ayıklanmasıyla gerçek değer ve ihtişamına ulaşacağını söyleyerek başlıyor. Sultan II. Murad, Alaaddin Çelebi, II. Mehmed, Çandarlı Halil Paşa, Ulubatlı Hasan ve Akşemsettin hakkında efsane/gerçek bilgilerle başlayan bölüm, II. Mehmed’in doğumundan İstanbul’un fethine kadar geçen süreyi konu edinir. (s.103-133)

Kitabın beşinci bölümünü Doç. Dr. Emrah Safa ile yapılan “Osmanlı Devleti’nde İstihbarat ve Casusluk” adlı röportaj oluşturur. Bölümde on altıncı yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu istihbarat-haber alma boyutuyla incelenmiştir. Sınırlı gelirle, kılıcını ve kesesini dikkatli kullanmak zorunda olan devlet için istihbaratın en ucuz yatırım olduğundan bahsedilmiştir. Bölümün devamında casusların maaşlarından, birbirlerini nasıl tanıdıklarından ve anlaşma sistemlerinden söz edilmiştir.(s.137-156)

Altıncı bölümü Prof. Dr. Abdülkerim Özcan ile yapılan “Osmanlı Devlet Sistemi ve IV. Murad Dönemi” adlı röportaj oluşturmaktadır. Bu bölümde Osmanlı Devleti’nin doğuş süreci, beylikten cihan devletine ulaşma serüveni, hukuku, hiyerarşisi, kuralları, devşirme sistemi, Türk devlet geleneği ele alınmıştır.

Özcan, Osmanlıların gaza ideolojisinin yanında “istimalet politikası” uyguladıklarını ve aslında Osmanlı Devleti’nin bir ‘Balkan Devleti’ olarak ortaya çıktığını ifade eder. (s.159-184)

Kitabın yedinci bölümünü Prof.Dr. Ekrem Buğra Ekinci ile yapılan “Osmanlı Devleti’nde İsyanlar ve Darbeler” adlı röportaj oluşturur. Türk siyasi tarihi ve devlet yönetimi içinde isyanlar ve darbeler önemli bir yer tutar. Osmanlı Devleti’nde de padişahın otoritesine karşı yapılan girişimler eksik olmamıştır. Bu bölümde Osmanlı’daki ilk isyan kim çıkardı? Hanedan, padişah eşleri yönetiminde ne kadar etkiliydi? , Kardeş katlinin hükümleri nelerdi? , Hanedan mensupları nasıl öldürülüyordu? şeklindeki sorulara bu sefer bir hukukçu gözüyle cevap aranmıştır. (s.187-213)

Sekizinci ve son bölümü Doç. Dr. Ali Güler ile yapılan “Milli Mücadele Yılları ve Mustafa Kemal Atatürk” adlı röportaj oluşturmaktadır. ‘İnsan ve devlet adamı Atatürk kimliği’ olarak Gazi Mustafa Kemal Atatürk bu güne kadar gerek bir kesmin aşırı yüceltmeleriyle gerekse bu ülkede başı dik onurlu ve namuslu yaşamının, müreffeh ve özgür bir ülkede nefes alabilmenin kıymetini bilmeyenler tarafından cahilce eleştirilmesiyle, geri planda kalmıştır. Bu bölümde Atatürk’ün soy ağacı biliniyor mu? , Yaşayan akrabaları var mı? , Asker olmaya nasıl karar verdi? , Çanakkale’deki rolü neydi? şeklindeki sorulara cevap aranmıştır. (s.217-247)

Kitap hakkında genel bir değerlendirme yapacak olursak; eser alanındaki uzman sekiz akademisyenin, bugün tarihçiliğimizin en büyük problemi olan popüler romancılığın tarihe soktuğu gerçek dışı ifadelerle düşmeden, tarihi yaşanan tarihe mümkün olan en yakın ifadeyle aktarma çabasını içeriyor. Maalesef günümüzde yaşayan insanların tarih bilgisinin neredeyse yüzde doksanı masallardan, romanlardan ve filmlerden oluşuyor. Popüler tarihçiliğin revaçta olduğu günümüz yazın dünyasında artık dipnotlu, kaynakçalı, ilmî bir dille kaleme alınmış eserler okunmuyor. Bu kitabın da hitap ettiği kesim kısmen popüler okurlar (suyunun suyu...) olsa da yazar bu popüler kesme hitap ederken alan uzmanlarıyla gerçek tarih bilgisini sunmaya çalışmış ve bunu başarmış.